

Forenings- og
fritidskonference i
Næstved 2026

28. februar 2026

Malene Thøgersen

Foto: Getty Images

FOLKEOPLYSNINGEN I TAL

Og sådan klarer Næstved Kommune sig

FOLKEOPLYSNINGEN I KOMMUNERNE - BAGGRUND

- Støtten til foreninger og aftenskoler er reguleret efter folkeoplysningsloven
- Loven er en rammelov → kommunerne har store frihedsgrader til at fastlægge støtteniveau, tilskudsmodeller, og hvordan brugerinddragelsen tilrettelægges
- Derfor er der stor forskellighed på tværs af kommunerne
- Samtidig er der store forskelle på antallet af foreninger, medlemmer og undervisningstimer

UNDERSØGELSENS FORMÅL

- At skabe overblik over økonomi, aktiviteter og procedurer på folkeoplysningsområdet
- At give mulighed for læring og inspiration på tværs af kommuner
- At give mulighed for at følge udviklingen over tid ved at gentage undersøgelsen hvert femte år.

UNDERSØGELSENS DATAGRUNDLAG

- Spørgeskema til kultur- og fritidsforvaltninger i alle landets kommuner i 2024
 - 85 kommuner har gennemført – 94 har bidraget, men variation i svarprocent på tværs af spørgsmål

- Tilskudsordninger
- Politikker
- Danmarks Statistik

**DANMARKS
STATISTIK**

TRE TEMAER I OPLÆGGET

- Aftenskoleområdet
- Foreningsområdet
- Tværgående temaer på folkeoplysningsområdet

Mønstre og
udviklingstendenser på
landsplan

Hvordan ser
folkeoplysningsområdet i
Næstved Kommune ud
sammenlignet med resten
af landet?

AFTENSKOLEOMRÅDET - UDVALGTE NEDSLAG

- Aftenskolernes udbredelse og aktiviteter
- Kommunernes tilskud til aftenskoleundervisning
- Lokaler og lokaletilskud på aftenskoleområdet

Foto: Colourbox

FALD I ANTALLET AF AFTENSKOLER

Færre aftenskoler i praksis, da mange aftenskoler har aktiviteter i flere kommuner

Udvikling i antal aftenskoler over tid

Figuren er baseret på spørgsmålet: 'Skriv antallet af aftenskoler, som har haft aktivitet i kommunen i 2023 (2014, 2018)'. (2014: n=91 kommuner, 2018: n=91 kommuner, 2023: n=94 kommuner.)

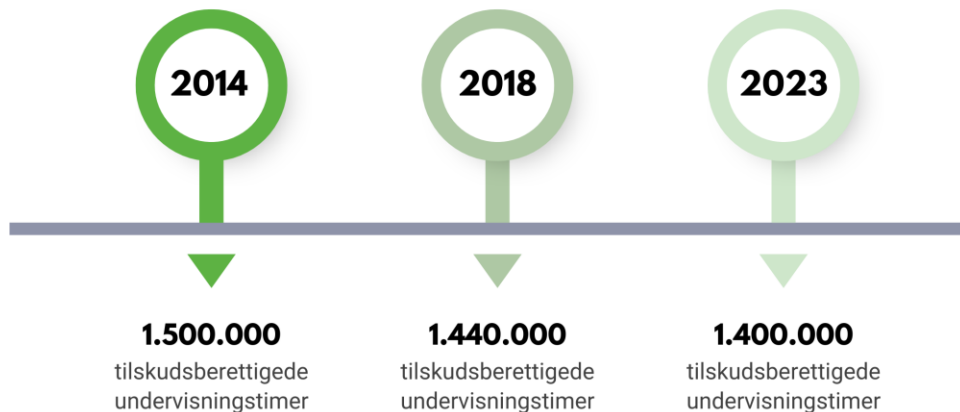
Udviklingen i antallet af aftenskoler med aktivitet i kommunerne

	Andel kommuner	n
Uændret antal	16	14
Stigende antal	18	16
Faldende antal	66	57
I alt	100	87

Tabellen er baseret på spørgsmålet: 'Skriv antallet af aftenskoler, som har haft aktivitet i kommunen i 2023 (2018)'. Kun de kommuner, der har besvaret spørgsmålet for både 2018 og 2023, indgår i tabellen (n=87 kommuner).

STABILITET I DET SAMLEDE AKTIVITETSNIVEAU

Estimeret antal tilskudsberettigede undervisningstimer på landsplan

(2014: n=77 kommuner, 2018: n=83 kommuner, 2023: n=76 kommuner)

AFTENSKOLERNES RELATIVE UDBREDELSE

Stor variation på tværs af kommuner

Relativt flest aftenskoler i yder- og landkommuner

Aftenskolernes udbredelse 2014-2023 – fordelt på kommunetyper

Kommunetype	2014: Gennemsnitligt antal indbyggere pr. aftenskole	2018: Gennemsnitligt antal indbyggere pr. aftenskole	2023: Gennemsnitligt antal indbyggere pr. aftenskole
Yderkommune	3.775	4.041	4.639
Landkommune	3.671	3.894	4.644
Mellemkommune	5.721	6.622	7.649
Bykommune	5.245	5.797	7.021
I alt	4.591	5.086	5.989

Tabellen viser antal indbyggere pr. aftenskole – fordelt på kommunetyper (2014: n=91, 2018: n=91, 2023: n=94). Som følge af måleenhederne er et lavt antal indbyggere pr. aftenskole udtryk for en høj udbredelse og omvendt. To kommuner har angivet, at de angivne undervisningstimer ikke omfatter alle aftenskoler i kommuner. Da det ikke har nævneværdig betydning for gennemsnitstallene, indgår de alligevel i opgørelsen.

Næstved: 10571,75 indbyggere pr. aftenskole

AFTENSKOLERNES AKTIVITETSNIVEAU

Stor variation i
aktivitetsniveauet

Aftenskolernes aktivitetsniveau 2014-2023 – fordelt på kommunetyper

Kommunetype	2014: Gennemsnitligt antal indbyggere pr. undervisningstime	2018: Gennemsnitligt antal indbyggere pr. undervisningstime	2023: Gennemsnitligt antal indbyggere pr. undervisningstime
Yderkommune	9	12	14
Landkommune	8	9	10
Mellemkommune	6	7	10
Bykommune	5	7	7
I alt	7	8	9

Aktivitetsniveauet
er højest i
bykommuner

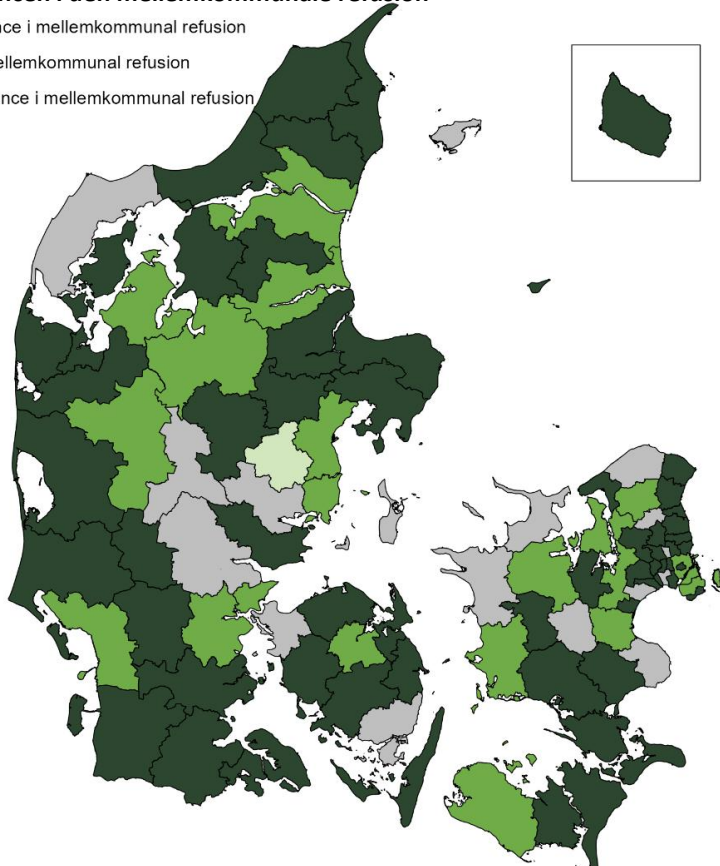
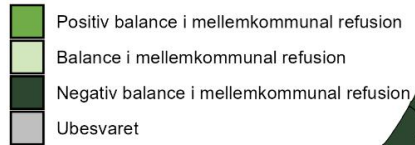
Tydelige tegn på
centralisering

Næstved
Kommune: 5
indbyggere pr.
undervisningstime

Tabellen viser antal indbyggere pr. undervisningstime (2014: n=77 kommuner, 2018: n=83 kommuner, 2023: n=76 kommuner) – fordelt på kommunetyper. Sammenligningen på tværs af år skal tages med det forbehold, at indbyggertallet har været stigende i langt de fleste by- og mellemkommuner i perioden 2018-2023, mens det har været faldende i størstedelen af yderkommunerne.

CENTRALISERINGEN SES OGSÅ I DEN MELLEMKOMMUNALE REFUSION

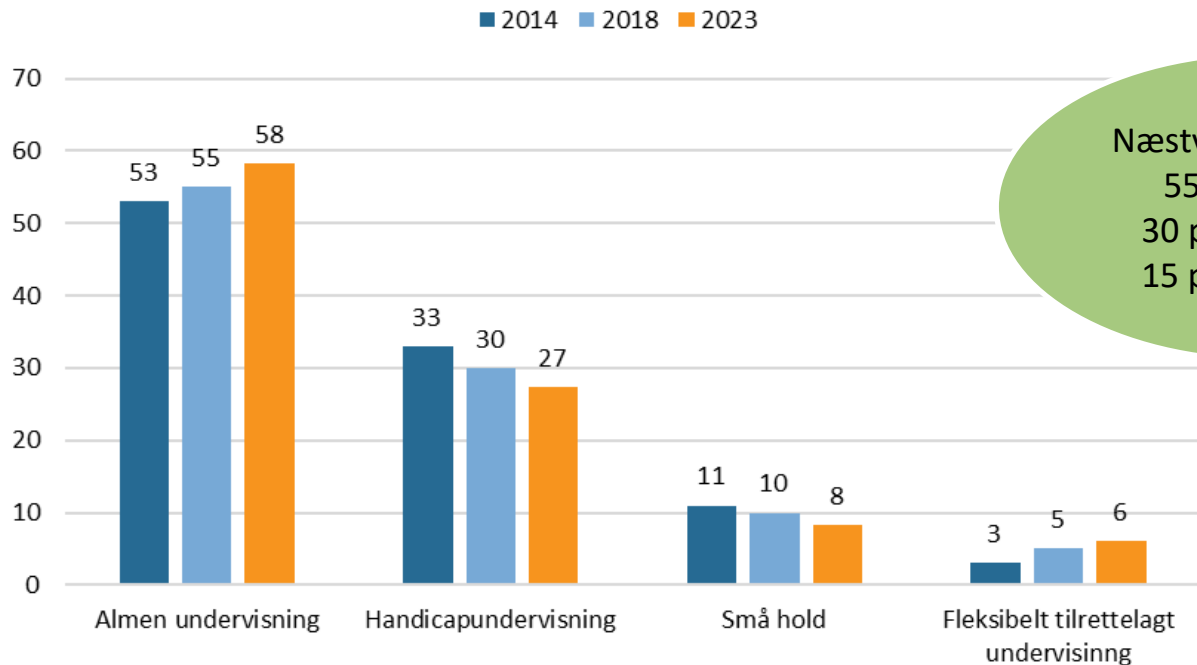
Kort over balancen i den mellemkommunale refusion

74 pct. af kommunerne
har en negativ balance i
den mellemkommunale
refusion

Bevægelse fra
land mod by

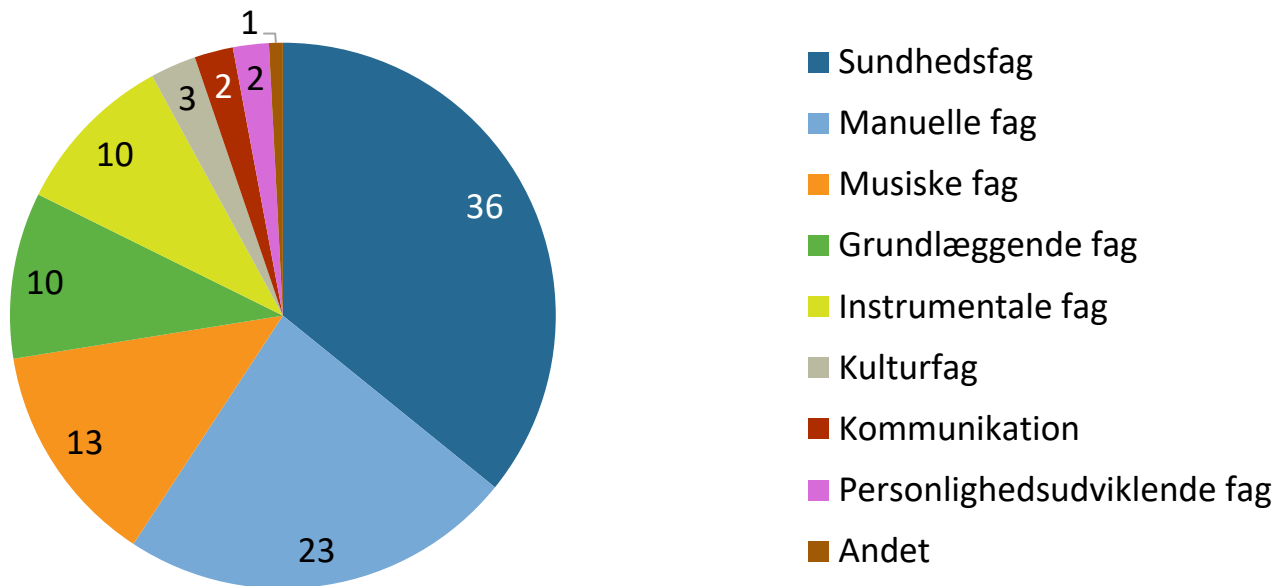
UNDERVISNINGSTIMERNES FORDELING PÅ TILRETTELÆGGELSESFORMER 2014-2023

Næstved Kommune:
55 pct. almen
30 pct. handicap
15 pct. små hold

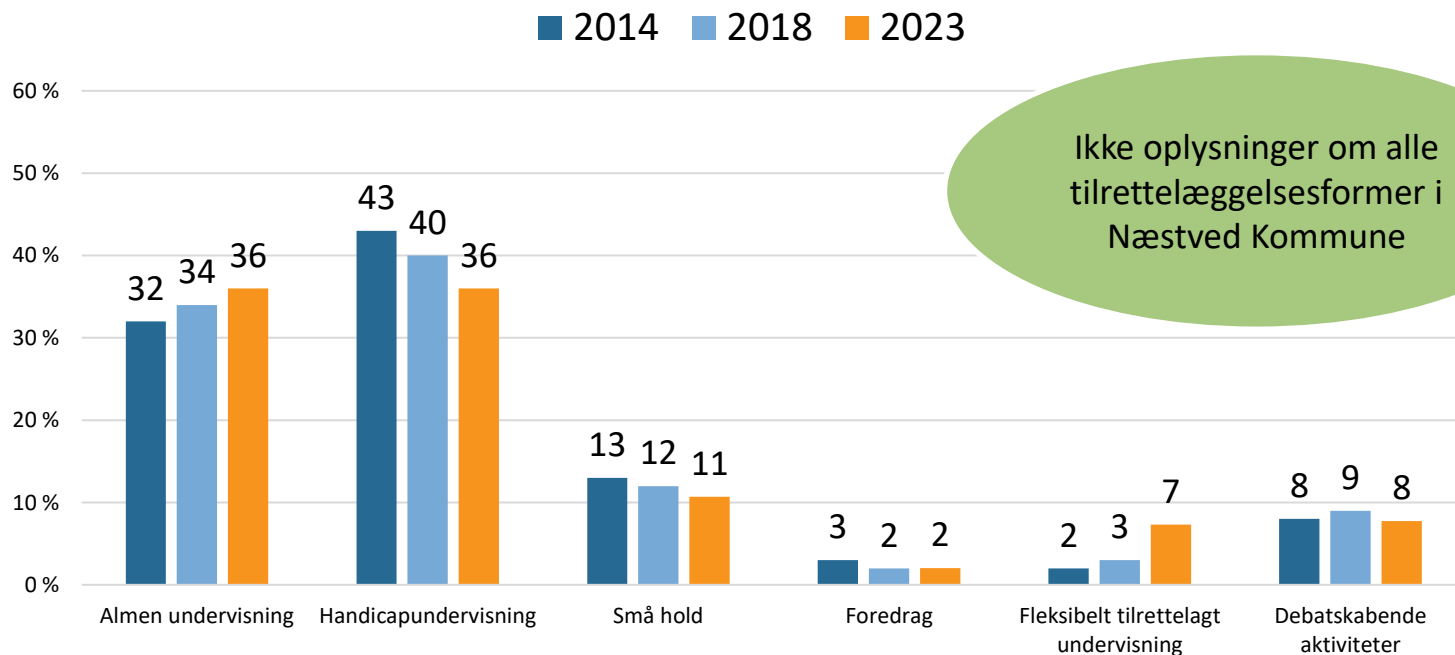
2014: n=77 kommuner, 2018: n=82 kommuner, 2023: n=75 kommuner.

UNDERVISNINGSTIMERNES FORDELING PÅ FAG – 'STIKPRØVE' FRA 11 KOMMUNER

Figuren er baseret på oplysninger fra 11 kommuner, som omfatter i alt 288.095 undervisningstimer.

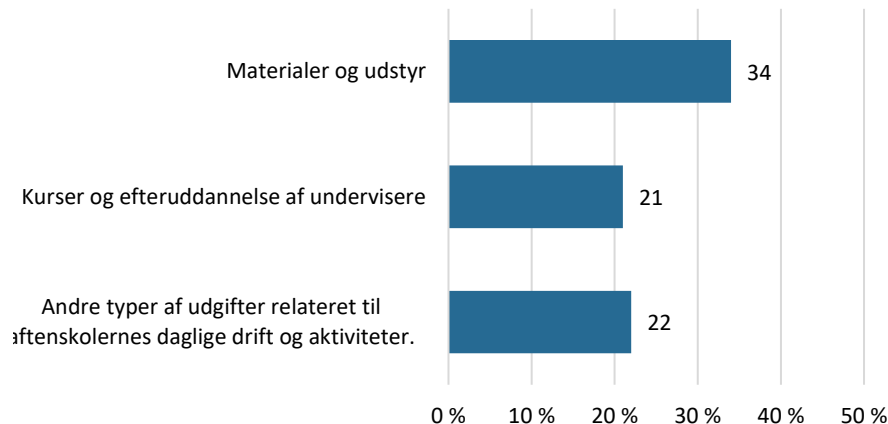
TILSKUD FORDELT PÅ TILRETTELÆGGELSESFORMER

Figuren viser kommunernes svar på spørgsmålet: 'Angiv kommunens samlede tilskud til undervisning (løn mv.) fordelt på forskellige tilrettelæggelsesformer [...] (2014: n=73 kommuner, 2018: n=65 kommuner, 2023: n=62 kommuner).

ØVRIGE TILSKUD PÅ AFTENSKOLEOMRÅDET

Kommuner med øvrige tilskud til specifikke udgifter (pct.)

Figuren viser kommunernes svar på spørgsmålet: 'Har aftenskolerne mulighed for at søge om kommunalt tilskud til nogle af de følgende særlige formål?' (n=87).

31 pct. giver tilskud til
nedsat deltagerbetaling

X

9 pct. giver forhøjet
tilskud til aktiviteter i
tyndt befolkede områder

7 pct. giver tilskud til
partnerskaber på
aftenskoleområdet

LOKALER OG LOKALETILSKUD PÅ AFTENSKOLEOMRÅDET

Tre tal om lokaler og lokaletilskud:

- 77 pct. af kommunerne anvender lovens minimumsgrænse på 75 pct. af aftenskolernes udgifter til egne og lejede lokaler – også i Næstved Kommune.
- 35 pct. af kommunerne opkræver gebyrer ved brugen af kommunale lokaler.
- 26 pct. af kommunerne oplever udfordringer – især ift. lokalemangel og pres på lokaletilskudsrammen

Lokaletilskud: På aftenskoleområdet er lokaletilskuddet på minimum 75 pct. af driftsudgifterne til almindelige lokaler uden særligt udstyr.

Kommunalbestyrelsen fastsætter regler for tilskud, når det gælder faglokaler.

Kommunalbestyrelsen kan undlade at yde lokaletilskud, hvis der kan anvises et egnet kommunalt lokale (§ 23).

OPSUMMERENDE PERSPEKTIVER PÅ AFTENSKOLEOMRÅDET

- Stabilitet i kommunernes forvaltning
- Centraliseringstendens

? ? ?

FORENINGSOMRÅDET - UDVALGTE TEMAER

- Foreninger og medlemmer
- Udbredelse og aktivitetsniveau på tværs af kommuner
- Tilskudsniveau og tilskudsprocedurer

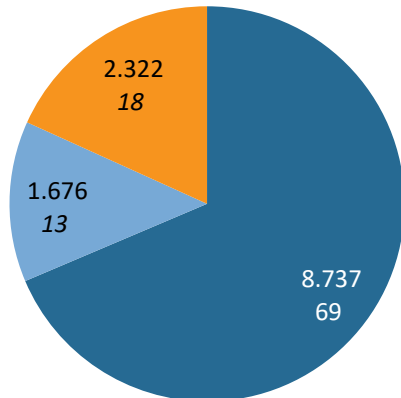

Foto: Colourbox

SAMMENSÆTNINGEN AF DET FOLKEOPLYSENDE FORENINGSLIV

Fordelingen af godkendte folkeoplysende foreninger - landsplan (antal, pct.)

- Idrætsforeninger
- Børne- og ungdomsforeninger
- Andre folkeoplysende foreninger

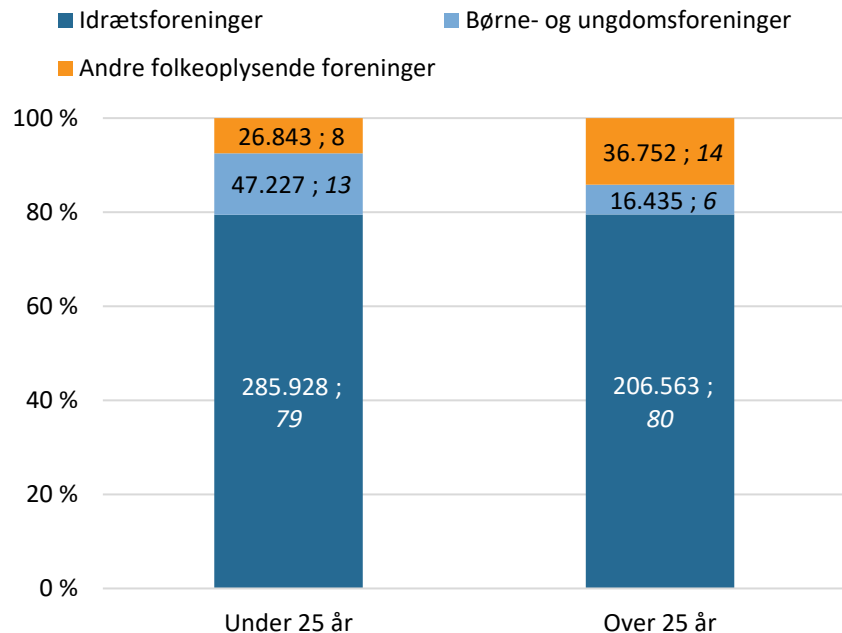
Figuren viser antallet af godkendte folkeoplysende foreninger, der har modtaget tilskud/fået anvist lokaler, fordeler sig på tværs af de tre foreningstyper. Kun de kommuner, der har angivet foreningstal for minimum to ud af de tre foreningstyper, er inkluderet (n=78).

Begrænsede
forskydninger over tid

Estimat: Knap 15.000
folkeoplysende
foreninger på landsplan

MEDLEMMERNES SAMMENSÆTNING

Fordelingen af medlemmer (antal, pct.)

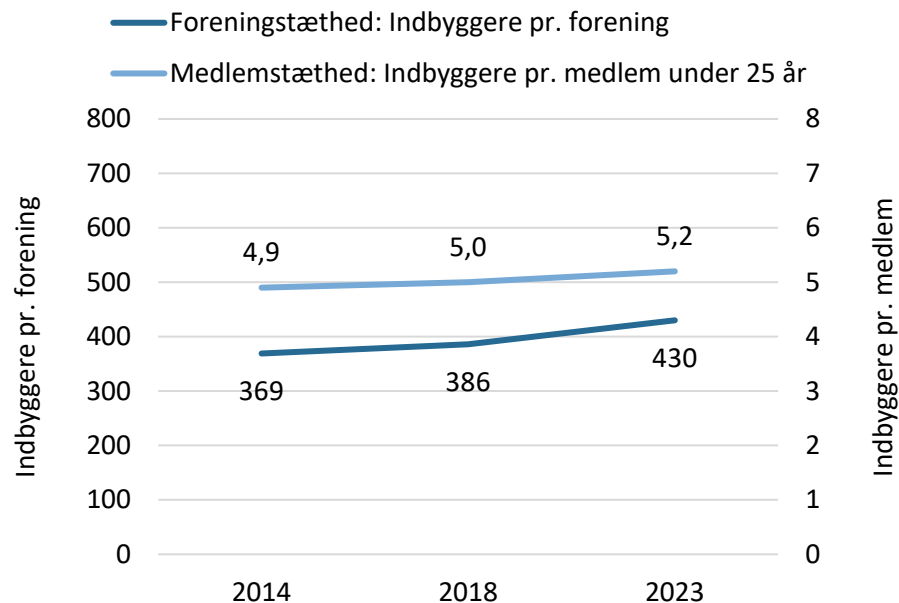

Også her begrænsede
forskydninger over tid

Figuren viser, hvordan antallet af medlemmer fordeler sig på tværs af de tre foreningstyper. Fordelt på medlemmer under og over 25 år. Kun de kommuner, der har indberettet medlemstal for minimum to ud af de tre foreningstyper, er inkluderet (n=70; 54).

FORENINGERNES UDBREDELSE OG AKTIVITETSNIVEAU

Udviklingen i foreningstilværelse og aktivitetsniveau

Faldende
foreningstæthed

Større stabilitet i
medlemstætheden

Figuren viser udviklingen i foreningstætheden beregnet som antal indbyggere pr. godkendt folkeoplysende forening (2014: n=82; 2018: n=84; 2023: n=78) og medlemstætheden – beregnet som antal indbyggere pr. medlem under 25 år (2014: n=67; 2018: n=73; 2023: n=70). I beregningen er der kun medtaget kommuner, som har angivet antallet af foreninger/medlemmer inden for mindst to ud af tre foreningstyper. En enkelt kommune er frasortet som outlier på grund af afvigende tal.

MØNSTRE I FORENINGERNES UDBREDELSE OG AKTIVITETSNIVEAU

Foreningstæthed – på tværs af kommunetyper

	Gennemsnitlig antal indbyggere pr. folkeoplysende forening	N
Yderkommune	338	13
Landkommune	335	25
Mellemkommune	551	12
Bykommune	552	28
Gennemsnit	447	78

Tabellen viser det gennemsnitlige antal indbyggere pr. folkeoplysende forening

Stor variation på
tværs af kommuner i
både forenings- og
medlemstæthed

Relativ flest
foreninger i landets
yderområder

Samme tendens men
mindre klare mønstre
i medlemstætheden

Høj foreningstæthed i Næstved Kommune –
sammenlignet med gennemsnittet for
mellemkommuner

STOR VARIATION I TILSKUDSNIVEAU PÅ TVÆRS AF KOMMUNER

Tilskudsniveau – på tværs af kommunetyper

	Tilskud pr. foreningsmedlem under 25 år (skema)	Tilskud pr. indbygger (skema)
Yderkommune	246	47
Landkommune	247	49
Mellekommune	374 (296)	53
Bykommune	358	70
Gennemsnit	308	57

Tabellen viser det gennemsnitlige tilskudsniveau på tværs af kommunetyper og bygger på 1) indberettede tal i forbindelse med spørgeskemaet (tilskud pr. foreningsmedlem (n=69) og tilskud pr. indbygger (n=81). Kommunen er medtaget på variablen for medlemstal, hvis den har angivet medlemstal for mindst to ud af tre foreningstyper. Kommunen er medtaget på variablen for tilskud, hvis den har angivet tilskud for to ud af tre typer *eller* et samlet tilskud på tværs af typer) og 2) tilskud pr. indbygger ud fra kommunale regnskaber (n=98). Oplysningerne fra de kommunale regnskaber omfatter konto 3.38.73. En enkelt mellemkommune afviger fra det generelle billede – og derfor viser tallet i parentes gennemsnittet for mellemkommuner, hvis denne kommune trækkes fra.

Uanset mål er det relativt tilskudsniveau størst i bykommunerne

Ingen positiv sammenhæng mellem tilskudsniveau og udbredelsen af foreninger og medlemmer

Næstved Kommune ligger lidt under gennemsnittet, når det gælder tilskud – fx 42 kr. pr, indbygger

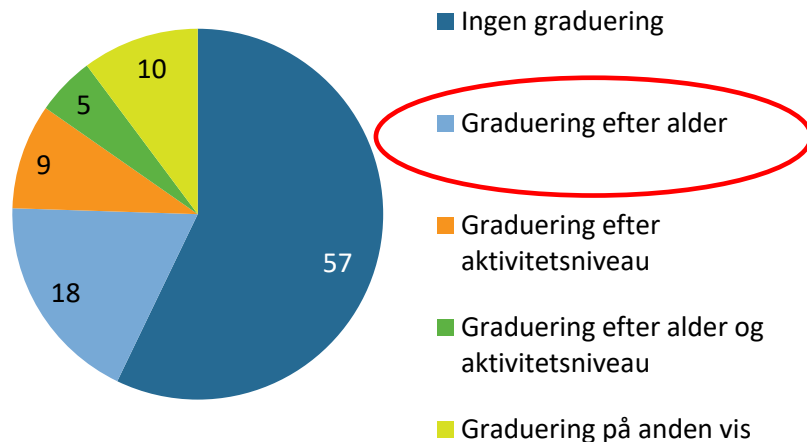
TILSKUDSORDNINGERNE UDFORMNING

- Ingen graduering – alene antallet af medlemmer, som får samme tilskud
- Aldersgraduering – vægtning af udvalgte aldersgrupper
- Aktivitetsgraduering – f.eks. antal aktivitetstimer, -uger eller -gange pr. medlem

Lidt færre kommuner gradueringer medlems- og aktivitetstilskuddet

Men stadig stor variation i graden af kompleksitet

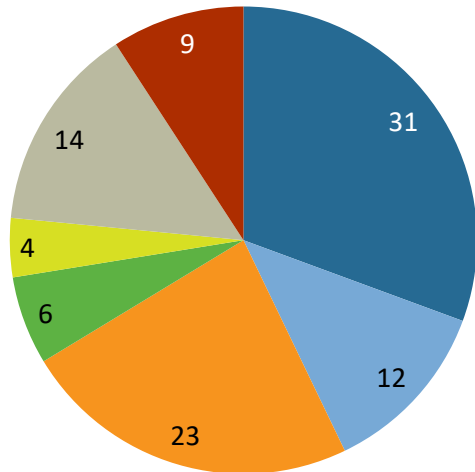
Graduering af medlems- og aktivitetstilskud (pct.)

Figuren viser, hvordan kommunerne fordeler deres medlems- og aktivitetstilskud. Oplysningerne baserer sig på en gennemgang af de kommunale tilskudsordninger (n=98 kommuner).

TILSKUDSORDNINGERNES UDFORMNING – LOKALER

Lokaletilskudsprocent (pct.)

■ 65 pct.

■ 66-74 pct.

■ 75-84 pct.

■ 85-99 pct.

■ 100 pct.

■ Andet/flere tilskudsprocenter

■ Ikke angivet

Stor variation i lokaletilskudsprocenten

Næstved: 90 pct.

Begrænsede forskydninger over tid

Stigning i andelen, der anvender gebyrer, fra 42 pct. i 2014 til 50 pct. i 2023

Figuren bygger på kommunernes tilskudsordninger og viser fordelingen af lokaletilskudsprocenten i kommunerne (n=98). 'Flere tilskudsprocenter' dækker over kommuner, hvor tilskudsprocenten varierer på baggrund af foreningskategori. 'Andet' dækker over andre tilskudsmodeller, f.eks. differentiering på baggrund af lokaletype og -størrelse. 'Ikke angivet' er hvis lokaletilskudsprocenten ikke er angivet i kommunens tilskudsordning."

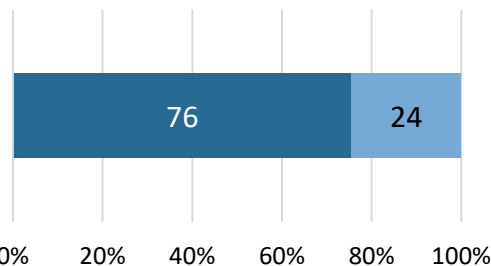
KOMMUNERNES BRUG AF 25-ÅRSREGLEN

Nedsættelse af lokaletilskuddet ved deltagere/medlemmer over 25 år (pct.)

X

■ Ja ■ Nej

Nedsætter
kommunalbestyrelsen
lokaletilskuddet ved deltagere/
medlemmer over 25 år? (§25,
stk. 3, 25-årsreglen)

Figuren viser kommunernes brug af § 25, stk. 3, 25-årsreglen. 83 kommuner besvarede spørgsmålet, mens de resterende kommuners tilskudsordninger manuelt blev gennemgået (n=98).

Ændringer i procedurer vedrørende 25-årsreglen i de seneste 5 år:

25-årsreglen er stadig i spil i de fleste kommuner – også i Næstved

Men mange forskellige modeller er i brug

”25-årsreglen er ophævet i forbindelse med lokaletilskud, med undtagelse af fitness-, golf- og sejlsportsaktiviteter”

”Ophævelse af 25-årsreglen”

”25-årsreglen er afskaffet på udvalgte aktiviteter”

”25-årsreglen er fjernet for de foreninger, som har udgifter til hal og svømmehal”

”Udfasning af 25-årsreglen”

PERSPEKTIVER – FORENINGSOMRÅDET

- Overordnet stor stabilitet i det folkeoplysende foreningsliv
- Også stabilitet i kommunernes praksis
- Men stadig stor variation på tværs af kommuner

Hvad betyder de forskellige tilskudsmodeller i praksis?

Kan man regulere sig til at fremme bestemte målgruppers deltagelse?

Hvilke målgrupper bør der i så fald fokuseres på?

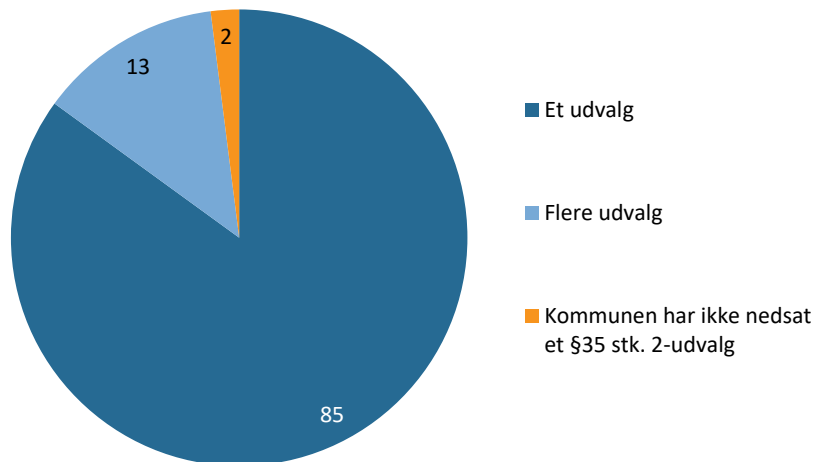
TVÆRGÅENDE TEMAER – UDVALGTE NEDSLAG

- Brugerinddragelse
- Oplevede udfordringer

§ 35, STK. 2-UDVALGENES ORGANISERING

Ét eller flere udvalg? (pct.)

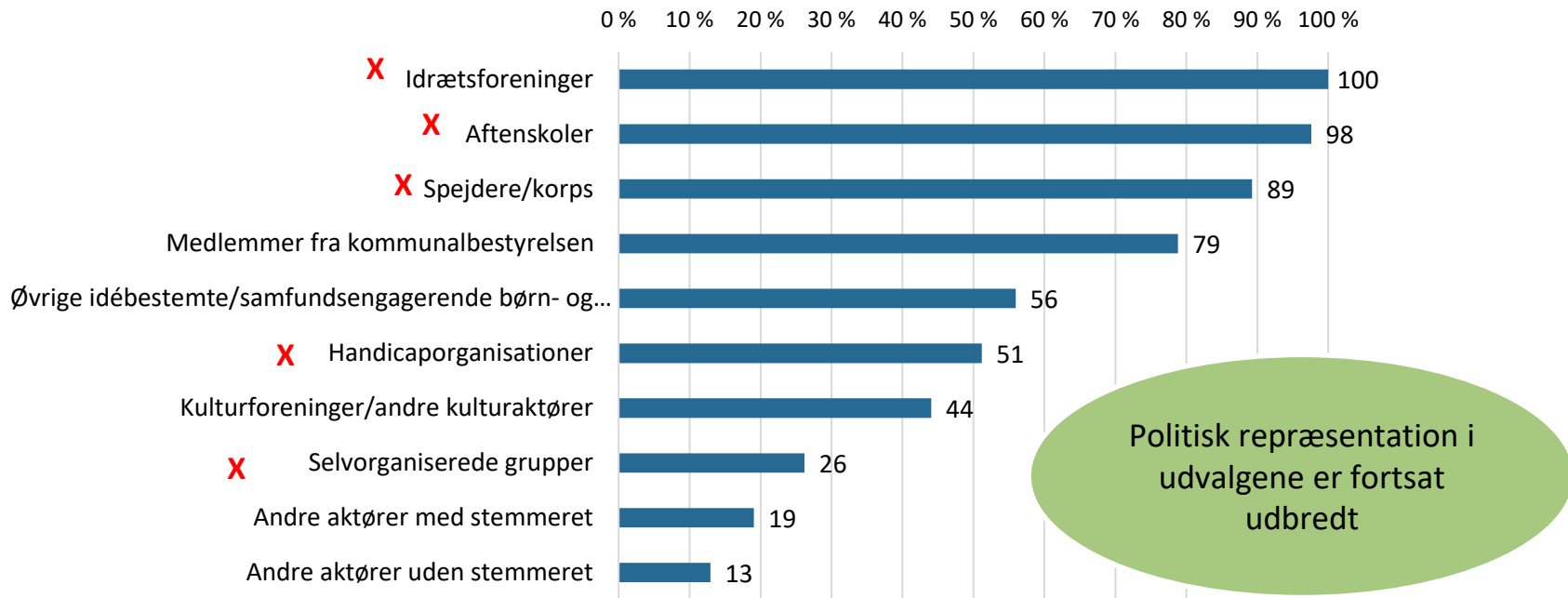
I 55 pct. af kommunerne
hedder det
'folkeoplysningsudvalg'

Gennemsnitligt 11
medlemmer
(18 ved flere udvalg)

Gennemsnitligt
afholder udvalget 6
møder om året

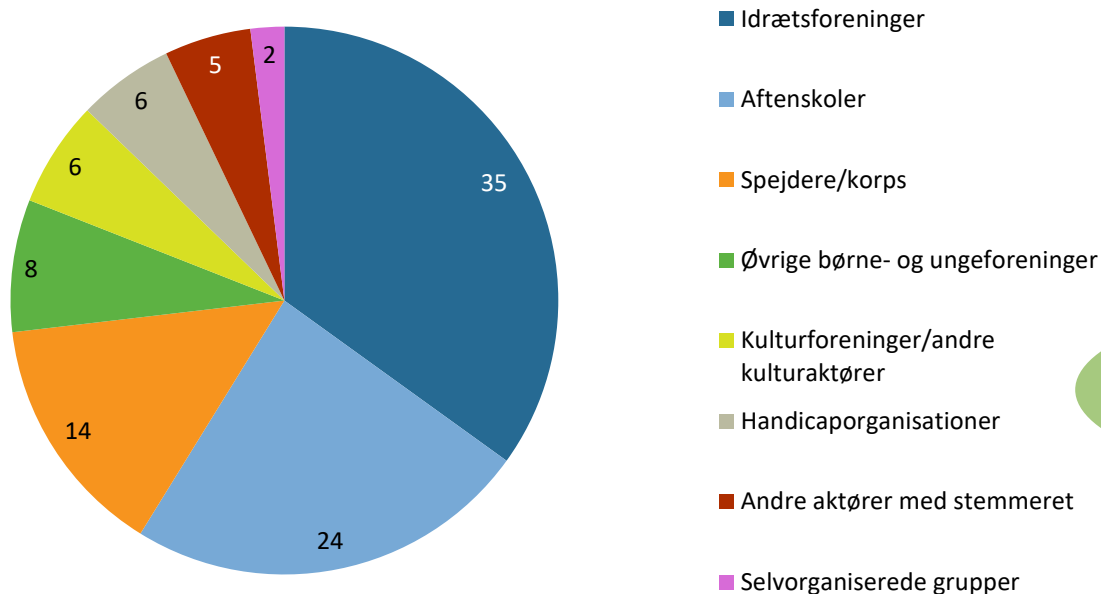
Figuren viser kommunernes svar på spørgsmålet: 'Varetages udvalgets rolle gennem ét eller flere udvalg?' (n=84 kommuner). De to kommuner, der har angivet, at de ikke har nedsat et udvalg, omfatter én kommune, som oplyser, at udvalget er under etablering, og en anden, som angiver, at ansvaret er fordelt mellem det politiske udvalg og tre samråd på området.

§35 STK. 2-UDVALGENES SAMMENSÆTNING – HVEM ER REPRÆSENTERET?

Figuren viser kommunernes svar på spørgsmålet: 'Hvem er repræsenteret i udvalget/udvalgene?' n: 84.

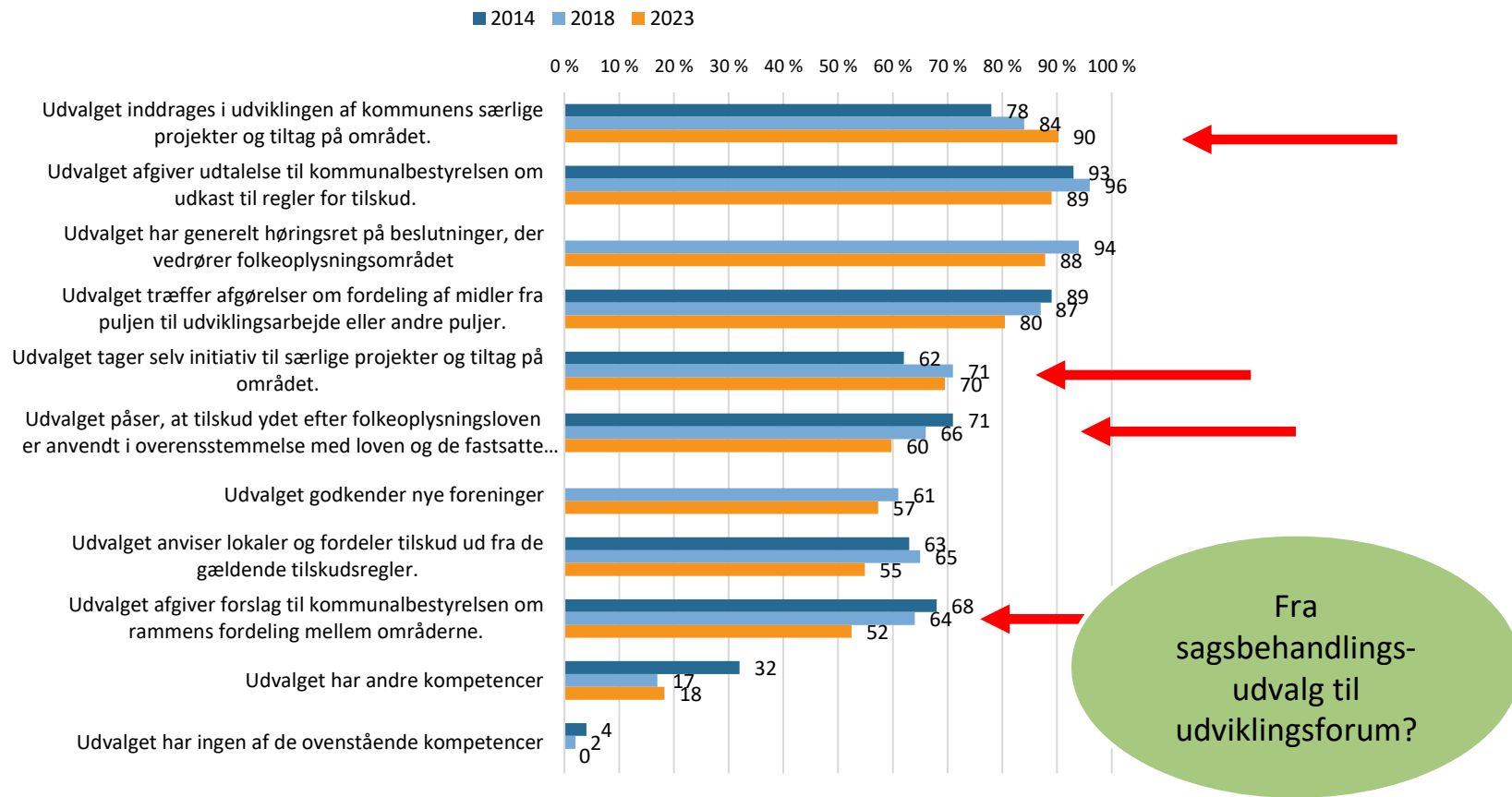
UDVALGENES SAMMENSÆTNING – MEDLEMMERNES FORDELING PÅ FORENINGSOMRÅDER

Begrænsede
ændringer over tid

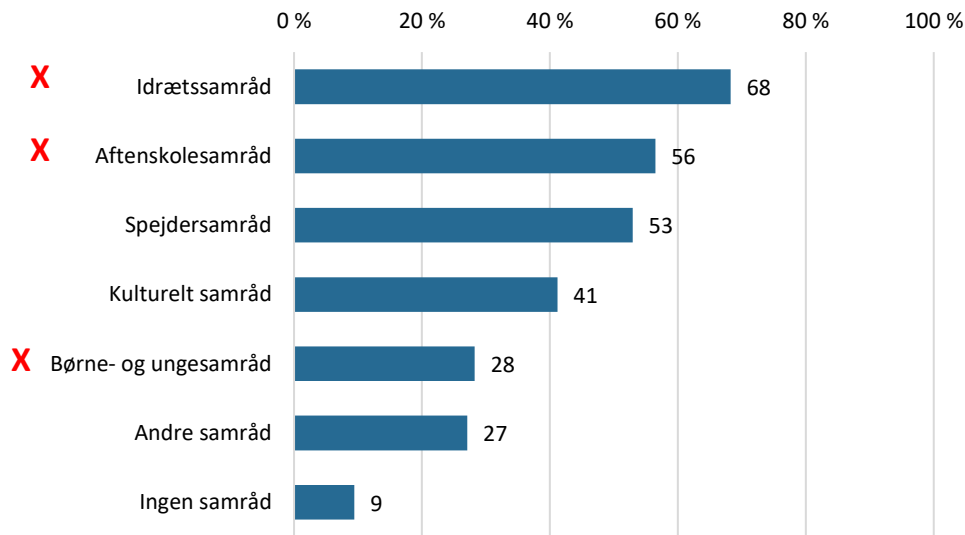
Figuren viser kommunernes svar på spørgsmålet: 'Angiv antallet af repræsentanter for hver af de følgende typer af aktører' n: 77 kommuner

§ 35, STK. 2-UDVALGENES KOMPETENCER

HVILKE SAMRÅD FINDES I KOMMUNERNE?

Udbredelsen af lokale samråd (pct.)

Figuren viser kommunernes svar på spørgsmålet: 'Hvilke typer af foreningssammenslutninger/råd/samvirker findes i kommunen på folkeoplysningsområdet og det øvrige kultur- og fritidsområde?' (n=85 kommuner).

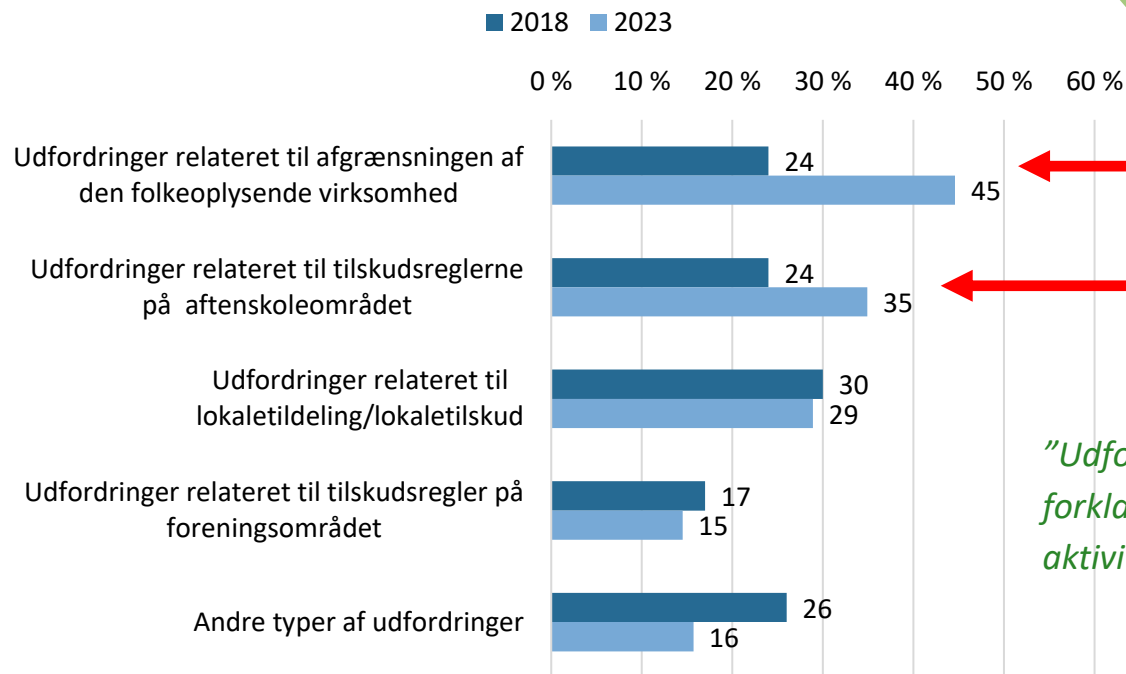
Der er samråd i langt de fleste kommuner

Begrænsede ændringer over tid

De fleste steder eksisterer samrådene side om side med § 35, stk. 2-udvalget

OPLEVEDE UDFORDRINGER

Inden for hvilke områder oplever I udfordringer? 2018 og 2023 (pct.)

64 pct. af kommunerne oplever udfordringer ved administrationen af folkeoplysningsloven

Nogle udfordringer fylder mere end tidligere

”Udfordringen er at kunne give en forklaring på, hvad folkeoplysende aktiviteter er.”

Figuren viser kommunernes svar på spørgsmålet: ‘Hvis ja, inden for hvilke områder oplever I udfordringer?’ n: 83

PERSPEKTIVER – TVÆRGÅENDE TEMAER

- Hvordan skal fremtidens brugerinddragelsesstrukturer se ud?

Hvilken rolle kan og bør § 35, stk.2-udvalgene spille?

Og hvordan kan der skabes synergier mellem udvalg og samråd på området?

- Folkeoplysningsbegrebet og afgrænsningen af den folkeoplysende virksomhed

Er der brug for klarere retningslinjer?

Eller er afgrænsningsproblematikken en iboende del af folkeoplysningen som idé?

???

Tak for ordet

Forenings- og fritidskonference i Næstved 2026
Herlufsholm, 28. februar 2026

Malene Thøgersen: malene.thogersen@vifo.dk

*Skriv dig op til
Vifos nyhedsbrev*

DATABASEN 'FOLKEOPLYSNINGEN I KOMMUNERNE'

vifo.dk/om-folkeoplysning/database-tal-paa-folkeoplysningen-i-kommunerne/

INTRODUKTION

DATA - FORENINGSARBEJDE

DATA - VOKSENUNDERVISNING

Kan findes på
www.vifo.dk

Folkeoplysning i kommunerne

For tredje gang har Videncenter for Folkeoplysning gennemført undersøgelsen 'Folkeoplysningen i kommunerne', som har til formål at give et opdateret overblik over omfanget og rammerne for henholdsvis:

- Den folkeoplysende voksenundervisning – i daglig tale aftenskoleområdet
- Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde

Undersøgelsen sætter fokus på økonomi, aktiviteter og kommunale procedurer på folkeoplysningsområdet. Formålet er at skabe indsigt i de forskelle og ligheder, der eksisterer på tværs af kommunerne, og samtidig inspirere til det fremadrettede arbejde på området.

Undersøgelsen er gennemført tre gange – med tal fra 2014, 2018 og 2023 – og databasen omfatter de seneste to undersøgelser.

Yderligere oplysninger om undersøgelsen 'Folkeoplysningen i kommunerne' kan findes [her](#).

Datagrundlag:

Undersøgelsen er baseret på en omfattende spørgeskemaundersøgelse sendt til kommunale kultur- og fritidsforvaltninger i hele landet. Dataindsamlingen er foretaget elektronisk. Kommunerne har besvaret spørgeskemaet med udgangspunkt i aktiviteter og økonomi i henholdsvis 2014, 2018 og 2023 – svarende til det senest afsluttede regnskabsår på tidspunktet for de tre undersøgelser.

Langt størstedelen af landets kommuner har bidraget ved at besvare spørgeskemaet helt eller delvist. Henholdsvis 92 og 94 kommuner deltog i de seneste to undersøgelser.

Som supplement til spørgeskemaundersøgelsen indgår også kommunale tilskudsordninger og kommunale folkeoplysningspolitikker i undersøgelsens samlede datagrundlag.

Introduktion til databasen

Landets kommuner har igennem længere tid efterlyst muligheden for at få et overblik over folkeoplysningen i kommunerne.

Derfor lancerede Videncenter for Folkeoplysning i 2022 en database, der gav indblik i datagrundlaget fra de enkelte kommuner og gjorde det muligt at sammenligne på tværs af kommuner og kommunetyper.

Denne database er nu blevet opdateret med de nyeste data fra 2023, og indeholder dermed tal fra både 2018 og 2023. Det betyder, at man nu kan følge udviklingen over tid på folkeoplysningsområdet.

Samtidig er strukturen forbedret: Hvor data tidligere blev præsenteret samlet, er de nu opdelt i to selvstændige dele for at gøre det mere enkelt:

- Foreningsarbejde
- Voksenundervisning

Derudover er det nu muligt at vælge kommunetyper ud fra tre forskellige klassificeringer: Kommunityper fra Landdistrikredegangen, Kommunityper fra Danmarks Statistik samt Kommunitype fra De Kommunale Nøgletal.

Der gøres opmærksom på, at databasen udelukkende indeholder et udpluk af det samlede datagrundlag fra undersøgelse.

Fanerne 'DATA - FORENINGSARBEJDE' og 'DATA - VOKSENUNDERVISNING' giver mulighed for at vælge, hvilke variable man ønsker at få præsenteret, samt hvilke kommuner man ønsker at sammenligne. Hvis de valgte kommuner ikke fremgår af tabellen på siden 'vis data', så skyldes det, at de valgte data ikke er tilgængelige.

Fanen 'INFORMATION' indeholder en detaljeret beskrivelse af, hvilke spørgsmål i spørgeskemaet, og hvilket datagrundlag de enkelte variable i databasen bygger på – både for foreningsarbejde og voksenundervisning. Yderligere oplysninger om variablene kan findes i rapporterne, som kan tilgås [her](#).

Databasen bygger på kommunernes indberettede svar i spørgeskemaundersøgelsen kombineret med information fra

Folkeoplysningskonference 2026

24.-25. marts • Horsens

Engagement
••••• og indflydelse
i en tid med forandring

Videncenter
for Folkeoplysning